

בס"ד ♦ ראש השנה ♦ תשרי תשע"ה

עלון החג – שנת שמיטה
כתיבה וחתימה טובה

העלון יצא לעילוי נשמת חיילי צה"ל שנפלו על קידוש השם הי"ד

מצוות היום בשופר - הרב אליהו בלום

המשנה בראש השנה [כו:]: אומרת: "שופר של ראש השנה של יעל פשוט ופיו מצופה זהב ושתי חצוצרות מן הצדדין שופר מאריך וחצוצרות מקצרות שמצות היום בשופר", ראש השנה, מצוותו היחידה מדאורייתא היא מצות השופר ומצוה זו מקפלת בתוכה את תמצית משמעותו של החג. הרא"ש בפרק הרביעי ממסכת ראש השנה מביא מחלוקת ראשונים האם גידרה של המצוה היא התקיעה בשופר או שמיעת קול שופר. במילים אחרות, האם קיום המצוה של כל אחד מאיתנו הוא ע"י שמיעת הקול ששליח הציבור משמיע. או שלחילופין קיומה של מצוה זו הוא כמו בקריאת מגילה ששליח הציבור מוציא את הציבור מדין שומע כעונה. מחלוקת זו יכולה לבטא גם שני פנים רעיוניים הקיימים במצוה זו. תקיעת השופר היא יצירת מעמד ציבורי שבו אנו ממליכים את הקב"ה מחד, ונזכרים לפניו, מאידך: "תניא א"ר יהודה משום ר"ע... אמרו לפני בראש השנה מלכות זכרונות ושופרות מלכות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר" [ר"ה טז.]. לפי תפיסה זו עיקרה של מצות השופר היא, מעשה התקיעה שהרי ע"י השמעת קול השופר אנו יוצרים מציאות ציבורית של הוד, הדר ויראה מכוח מלכות הקב"ה עלינו - "עלה אלוקים בתרועה ה' בקול שופר". וכמו כן אנו נזכרים לפני ה' כציבור - "וזכרתי את-בריתי יעקוב ואף את-בריתי יצחק ואף את-בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר". " אך בתקיעת השופר יש גם ממד אישי חווייתי של עמידה לפני הקב"ה. כשהגמרא מגדירה את מחלוקת התנאים האם שופר של ר"ה צריך להיות כפוף או פשוט אומרת הגמרא [ר"ה כו:]: "מר סבר בר"ה כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי וביום הכפורים כמה דפשיט איניש דעתיה טפי מעלי ומר סבר בראש השנה כמה דפשיט איניש דעתיה טפי מעלי ובתעניות כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי". כלומר הגמרא מסתכלת על תקיעת השופר דרך "משקפי" הקיום האישי של כל אחד שבא לידי ביטוי בשמיעה שאמורה לחולל מצב נפשי פנימי. חוויה זו מתאפיינת הן בתמימות ובפשטות של היהודי העומד לפני אלוקיו [כמה דפשיט...], והן בכפיפות שכוללת נמיכות קומה והכנעה לפני בורא עולם [כמה דכייף]. (הממד האישי של המלכת ה' עלינו). דומני שרבינו פנים אלו נכון וקיים למסקנה שהרי אנו מקיימים למעשה את המצוה הן בתקיעה והן בשמיעה. אף לדעות הראשונים שסוברים שעיקר הקיום הוא התקיעה דווקא, ולא רק כ"היכי תמצ"י לשמיעה, ברור בכל אופן, שהשמיעה היא תנאי הכרחי בקיום המצוה שהרי השולח אדם אחר לתקוע ולשמוע עבורו ברור שלא יצא ידי חובה. ושנזכה כולנו, לקיים מצות שופר על כל משמעויותיה הכלליות והפרטיות, ונקרב בכך מלכות שמים במהרה, ויקוימו בנו דברי הנביא זכריה: "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

שנת שבתון מוכרחת היא לאומה ולארץ, שנת שקט ושלוה, באין נוגש ורודה, "לא יגוש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לד" שנת שיוון ומרגוע, התפשטות הנשמה בהרחבתה אל היושר האלוהי המכלכל חיים בחסד, אין רכוש פרטי מסוים ולא זכות קפדנית, ושלוה אלוהי שורר על כל אשר נשמה באפו. (שבת הארץ)

למשפחת כיתה יא/3 שלוחה ברכת שבת שלום

יו"ל ע"י כיתה יא/3 ישיבת ירושלים לצעירים מחזור מ"ט כל הזכויות שמורות

אורות הראי"ה

"והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים".
"אלהינו ואלהי אבותינו תקע בשופר גדול לחירותנו..." (תפלת שופרות. מוסף של ר"ה). על שופר גדול של גאולה נבא הנביא,
ולתקיעת שופר גדול אנו מתפללים, גדול דוקא. כי מדרגות שונות יש בשופר של גאולה: יש שופר גדול, שופר בינוני רגיל, ויש
שופר קטן. ושופרו של משיח נמשל אל השופר כפשוטו, אל השופר של ראש השנה. ההלכה קובעת בשופר של ראש השנה
שלוש דרגות: א) שופר של ר"ה מצוותו בשל איל (שולחן ערוך ארוח חיים תקפ"ו א). ב) בדיעבד כל השופרות כשרים (שם). ג)
שופר מבהמה טמאה וכן שופר מבהמות עבודה זרה של גוי פסול, אבל אם תקע בו יצא ידי חובתו. ומותר לתקוע בכל שופר
שהוא אם אין שופר כשר, ובלבד שלא יברך עליו (עיין משנ"ב שם). ודרגות אלה המנויות בהלכה בשופר של ראש השנה
מקבילות הן לדרגות בשופר של גאולה. מהו לאמיתו של דבר שופר של גאולה? בשם "שופר של משיח" אנו מתכוונים
להתעוררות ולדחיפה הגורמת לתחיתו ולגאולתו של עם ישראל. התעוררות זו היא התקיעה המקבצת את האובדים והנדחים
והמביאתם להר הקודש בירושלים. היה היתה בישראל בזמנים שונים וישנה גם כיום בחלקים וביחידים מישראל התעוררות
ורצון שמקורם בקדושה באמונה החזקה בה' ובתורה, בקדושת ישראל ותעודתו, וברצון לקיים את רצון ה' שהיא גאולת
ישראל השלמה. זהו השופר הגדול והמעולה, רצון עם להגאל מתוך הרצון הנעלה למלא את תעודתו הגדולה שאינה נתנת
להתמלא בהיותו גולה ועלוב. ויש שהרצון הקדוש נחלש, אין ההתלהבות הגדולה לרעיונות עליונים שבקדושה. אבל נשאר
לפחות הטבע האנושי הבריא, שגם הוא מקורו בקדושה. וטבע אנושי בריא זה מחולל רצון טבעי פשוט באומה להקים את
שלטונה בארצה, לקום ולהשתחרר, לחיות חיי חופש פשוטים ככל העמים. רצון טבעי זה מתוך הרגשה לאומית טבעית, זהו
השופר הבינוני הרגיל, המצוי בכל מקום. אף הוא שופר כשר, אעפ"י שמצוה בראשון יותר מאשר בו. "בדיעבד כל השופרות
כשרים". אולם יש גם דרגה שלישית בשופר של משיח ואף היא מקבילה לשופר של ראש השנה: שופר קטן, פסול, שתוקעים
בו בהכרח, אם אין שופר כשר בנמצא. אם אפסה התלהבות הקודש ורצון הגאולה הנעלה הנובע ממנה, ואם גם הרגשה
אנושית לאומית וטבעית ורצון של חיי לאום בכבוד גם הם אפסו, אם אי אפשר לתקוע בשופר כשר לגאולה באים אויבי
ישראל ותוקעים באזנינו לגאולה. הם מכריחים אותנו לשמוע קול שופר, הם מתריעים ומרעישים באזנינו ואינם נותנים לנו
מנוח בגולה. שופר של חיה טמאה נהפך לשופרו של משיח. עמלק, פיטלורה[1], היטלר, וכו', מעוררים לגאולה. ומי שלא שמע
קול השופר הראשון, ואף לקול השופר השני הרגיל לא רצה לשמוע כי אזניו נאטמו הוא ישמע לקול השופר הטמא, הפסול,
בעל כרחו ישמע. ואף הוא יוצא ידי חובה, גם לאומיות זו של השוט, של "צרת היהודים", גם בה יש מן הגאולה. אולם, על
שופר זה אין לברך, (משנה ברכות ו ד): "כל שהוא מין קללה אין מברכין עליו". אנו מתפללים, שלא יביאנו הקב"ה עוד לידי
שמיעת השופר הפסול והטמא בעל כרחנו. ואף לשופר הפשוט, הבינוני, החילוני כמעט, אין אנו מתגעגעים ביותר. אנו תפלה:
"תקע בשופר גדול לחירותנו", שופר שבא מתוך עומק קדושתה של נשמת ישראל, מתוך קדש קדשינו, ואז תהא הגאולה
שלמה. (נערך ונרשם ע"י מאיר מדין)

שו"ת דבר השמיטה

שאלה:

כספק פרטי, רופא שיניים, כיצד ניתן לעקוף קבלת תשלום עם קדושת שביעית, האם תשלום בשיק או כרטיס אשראי פוטר את הבעיה, והאם גם אני כקנין צריך לשלם כך?

תשובה:

א. ברור שכל אדם המקבל צ'ק או ויזה אין בכך קדושת שביעית, ולכן החושש מדמי שביעית עדיף שיקבל באמצעים שאינם כסף ממש.

ב. רוב הכסף בארץ א"ה לא יהיה בקדושת שביעית, למרות שעדיין אין הדבר ברור.

הרב יהודה הלוי עמיחי

העלון יוצא לעילוי נשמת בחורי הישיבה שנרצחו ערב ר"ח אדר ב' תשס"ח הי"ד

יו"ל ע"י כיתה יא/3 ישיבת ירושלים לצעירים מחזור מ"ט כל הזכויות שמורות